

Ocupații și meșteșuguri practicate de-a lungul timpului pe cuprinsul actualului județ Covasna

(Rezumat)

Lucrarea parcurge ocupațiile și meșteșugurile tradiționale de pe cuprinsul județului, agricultura, creșterea animalelor, meșteșugurile specializate în prelucrarea produselor alimentare, meșteșuguri specializate în prelucrarea lemnului, meșteșugurile specializate în pietrărit, olăritul, meșteșugurile specializate în finisarea țesăturilor de lână și confecționarea îmbrăcămintei, meșteșugurile specializate în prelucrarea pieilor, fierăritul, alte meșteșuguri, meșteșugurile artistice. Atrage atenția asupra unor particularități ca: specializarea majorității satelor în câte un meșteșug și bogatele colecții ale Muzeului Național Secuiesc din Sf. Gheorghe.

*

Explozia tehnico-științifică și informațională produsă doar pe timpul unei generații: energia nucleară, zborurile cosmice, comunicații instantaneu cu orice punct de pe Mapamond; creierul electronic, toate au originea în minuscula cavitate craniană umană. Realizarea acestor uluitoare performanțe a necesitat multe milenii de experiență.

Nimeni nu s-a născut învățat, cunoștințele acumulate generație de generație s-au transmis și îmbogățit cu noi valențe astfel încât se naște fireasca întrebare: Ce va urma?... ce surprize ne va rezerva viitorul?

Actualele condiții de viață trepidantă, apariția mijloacelor tehnice moderne duc implicat la dispariția unor ocupații și meșteșuguri tradiționale specifice comunităților etnice din zonă.

Necesitatea asigurării hranei, îmbrăcăminte, adăpostului, i-a obligat pe oameni din timpuri străvechi să folosească materia primă oferită de natură; piatra, lutul, lemnul, osul, metalele, precum și condițiile prielnice de creștere a animalelor și cultivarea pământului. De la uneltele casnice de mână au evoluat mecanismele simple, din ce în ce mai complicate utilizând forțele motrice avute la îndemână; apă, vânt, animale. Uneltele casnice s-au păstrat izolat până în timpuri apropiate folosite periodic pentru prelucrarea unor cantități restrânse de produse cum a fost cazul râșnițelor pentru păsat al pivelor pentru mărunțirea semințelor oleaginoase, al pivelor pentru îngroșat pânura și altor meșteșuguri care și-au pierdut utilitatea.

Introducerea mașinilor cu aburi, a motoarelor electrice, a motoarelor cu combustione internă au răspuns cerințelor producțiilor mari. În evoluția instalațiilor, un rol important le-a revenit meșterilor constructori și al dezvoltării comerțului.

Având în vedere materiile prime pe care se bazează, meșteșugurile practicate în zonă se pot grupa astfel: meșteșuguri specializate în prelucrarea produselor alimentare (1), meșteșuguri specializate în prelucrarea lemnului (2), meșteșuguri specializate în pietrărit (3), olăritul (4), meșteșuguri specializate în finisarea țesăturilor de lână și confecționarea îmbrăcămintei (5), meșteșuguri specializate în prelucrarea pieilor (6), fierăritul (7), alte meșteșuguri (8), meșteșuguri artistice (9). Pe cuprinsul județului au fost cunoscute numeroase localități specializate în practicarea unor meșteșuguri, a căror faimă a depășit chiar arcul carpatic, precum: olăritul, butnăritul, șindrilitul, mobilierul pictat etc.

Cercetători ai fenomenului din zonă au apreciat: „În secuime aproape fiecare sat este specializat în anumite meșteșuguri.” (Ion VLĂDUȚIU, cercetător științific)

Pe baza unor studii și cercetări de teren între anii 1978–80 m-am străduit să întocmesc un repertoriu al meșteșugurilor și ocupațiilor, – unele dispărute, altele pe cale de a dispărea, altele reluate ca meșteșuguri artistice.



Agricultura

Este de străveche tradiție, grâul descoperit în situl arheologic de la Ariușd și de la Sf. Gheorghe – Gémyvár atestă acest fapt. Depresiunea Baraoltului, Țara Bârsei au asigurat de asemenea necesarul de cereale și materia primă pentru meșteșugul de prelucrare a produselor alimentare. Introducerea culturilor de cartof și de porumb au dus la eliminarea cultivării meiului, a linteii, floarea soarelui, a inului (în ultimul deceniu), a cânepii, cu influență asupra industriei casnice textile. Au dispărut: melița, furca de tors, războiul țărănesc de țesut și odată cu acestea încântătoarele șezători din lungile seri de iarnă.

Din a doua jumătate a secolului trecut s-a început mecanizarea agriculturii cu ajutorul mașinilor cu aburi, tractoare, selectoare, pluguri cumpărate în rate de la firmele din Budapesta și Viena; precum se poate contempla la Muzeul HASZMANN Pál din Cernat.

Creșterea animalelor

O caracteristică a zonei constă în profilul mixt; agricultura și creșterea animalelor asigurând vegetale și animale.

Pășunile alpine cu iarba suculentă a înlesnit oieritul practicat pe scară largă de către covășneni, brețcani, zăbăleni, zagoneni, dar și de pe marile latifundii nobiliare, practicând păstoriul transhumant peste munți în Bărăgan, Lunca Dunării, a Nistrului.

Produsele lactate, lâna, pieile aveau mare căutare, asigurând materie primă pentru industria casnică alimentară, textilă, meșteșugul de prelucrare a pieilor. Sate specializate – Voinești, Brețcu, Zăbala, Zagon, Întorsura Buzăului, s-au remarcat prin bunăstare materială prosperă, a mocanilor.

Creșterea bovinelor s-a practicat pe scară largă atât pentru tracțiune, cât și pentru a fi valorificate pe piața de la Budapesta și Viena.

Cabalinele folosite la cărăușit străbăteau trecătorile munților cu marfă – produse meșteșugărești ale breslelor din Tg. Secuiesc și Brașov. Herghelii de cai iernau în Moldova și Muntenia.

Se mai păstrează în memorie campania din anii '50, care a redus în mod alarmant septelul cailor și al boilor.

Meșteșuguri

1. **Meșteșuguri specializate în prelucrarea produselor alimentare** sunt dintre cele mai vechi și importante ocupații casnice, folo-sind două unelte simple comune: rășnițele și pi-vele acționate prin forța brațelor. Cerințele spo-rite au determinat folosirea forței apei, a animalelor, a vântului, așa cum au fost morile cu roata verticală, mori de vânt la Cernat, Brețcu, Bixad. Morile acționate de forța apei au fost până în sec. al XIX-lea proprietate latifundiară, abia apoi au început să se construiască, proprietate de grup și mori sistematice.

Afluenții repezi ai Oltului și Râului Negru au fost folosiți pentru acționarea morilor, astfel încât în pragul sec. al XX-lea se aflau 331 de mori, inclusiv 24 acționate de motoare cu explozie internă și electrice.

Electrificarea localităților rurale a facilitat înlocuirea rășnițelor manuale pentru uz gospodăresc cu morile de uruială electrice.

– Presa de ulei, teascul, cu șurub sau cu berbeci făcea parte din alimentația sezonieră mai ales în perioadele de post, cu ulei din sămburi de dovleac porcesc, de in, de floarea soarelui. Se poate remarca faptul că în zonele cu populație de religie catolică și ortodoxă se aflau numeroase instalații specifice.

– În nordul județului numit „Szentföld” (‘pământ sfânt’) erau la Poian 12 teascuri, la Brețcu 3, câte una, două în localitățile Ghelinta, Belani, Lutoasa, Albiș, Cernat, Alungeni, Covasna, Zagon, Ojdula, iar în vestul și sudul județului la Belin, Aita Mare, Araci și în zona Buzăului.

Cu ulei din comerț se aprovizionau familiile sărace, care nu creșteau măcar un porc în gospodărie.

În prezent nu se mai cunoaște existența unor astfel de instalații, poate doar de uz gospodăresc, propriu.

– Cazan de preparat țuică (povarnă) – face parte din activitatea sezonieră, toamna după culesul prunelor. Cazane de distilat alcool, au fost și mai sunt în zonele colinare unde se cultivă prunii. Localități cunoscute sunt: Albiș, Zălan, Alungeni, Ilieni, Turia, Zăbala. Cazanele amintite deservesc și localitățile apropiate.



– În perioade mai vechi fabricarea alcoolului era prohibită și se sancționa. În ultimii ani se fierbe alcool în instalații mici casnice folosind borhot de prune, borhot de sfeclă de zahăr, pere pădurete sau chiar din lichid fermentat cu drojdie și zahăr.

2. Meșteșuguri specializate în prelucrarea lemnului

– Existența pădurilor de esențe diferite a constituit o materie primă de bază pentru construirea locuințelor, a adăposturilor pentru animale și altor construcții; pentru confecționarea uneltelor casnice, a mijloacelor de transport etc. Gama obiectelor cu caracter utilizat artistic făurite din lemn și folosite este și azi atât de cuprinzătoare încât se poate vorbi de o adevărată artă a meșteșugurilor lucrului în lemn.

Excepționalele realizări au fost în domeniul arhitecturii în lemn a porților monumentale cu columbar. Multe localități erau binecunoscute pentru măiestria meșterilor specializați în anumite meșteșuguri – dulgherie, șindrilărie, rotărit, tâmplărit, mobilier pictat, împletituri din nuiele de răchită, de talaj.

Meșteri specializați – dulgheri din Ghelintă, lucrau case la comandă pentru a fi transportate și montate la locul stabilit.

Echipe de dulgheri erau angajați în alte localități pentru construirea după planul solicitat de proprietar. Produsele de cherestea din Ghelintă erau valorificate în localități chiar la mare distanță, precum la Brașov, Sf. Gheorghe, Tg. Secuiesc și nu rareori peste munți în Muntenia și Moldova.

În secolul trecut au luat o mare amploare instalațiile de debitat scânduri; gateri acționate de forța apei la Covasna, Ghelintă, Păpăuți, Zagon, Valea Zălanului. Cerințele masive de cherestea au fost asigurate de fabricile din Oituz și Comandău, cu care ocazie a fost construit Planul înclinat din Valea Zănelor Covasna, unicat în Europa centrală, devenit monument de arhitectură.

Extinderea rețelelor de energie electrică a facilitat instalarea a numeroase fierăstraie mecanice și circulare.

În primele decenii ale secolului nostru s-au remarcat produsele lucrate la strung de

lemn, mult căutate pe piață, obiectele de bucătărie recipiente pentru unt, sărărițe, suporturi de oglindă, piese ornamentale la mobilierul de interior. Centre cunoscute au fost la Turia, Covasna, Bicsad, Tg. Secuiesc, Sf. Gheorghe.

Meșteșugul cunoscut sub numele de tracă practicat de două persoane, care cu ajutorul joagărului debitau manual scânduri sau grinzi de brad la domiciliul clientului, a dispărut complet.

Cu multă măiestrie artistică au fost lucrate porțile secuiești cu columbar de străveche tradiție care se regăsește în China. Construcții masive din stejar cu acoperiș, arcada care permite trecerea carului cu fân, prevăzută cu porțiță mică pentru persoane. Pe frontul grindei lungi sau pe panoul suprapus porțiței se află înscrisul cu urări de bun venit sau texte biblice.

Muzeul Național Secuiesc din Sf. Gheorghe păstrează cu multă grijă șase porți monumentale datate din 1733–1862, provenite din Dalnic, Mărtineni, Sf. Gheorghe, Ciuc, Odorhei, Turia, Covasna. Dacă în zilele noastre o poartă monumentală evocă o anumită bunăstare (destul de costisitoare), în trecut poarta semnifica la secuii organizați în unități de apărare grănicerești, un anume conducător.

Porți de factură mai nouă se află în localitățile: Cernat – aici există un grup de meșteri care sculptează la comandă porți monumentale. Astfel de porți se găsesc la Hătuica, Turia, Cernatul de Sus, Tg. Secuiesc, Covasna, Zăbala, Alungeni, Moacăș, Telechia, Boroșneul Mare, Bodoc, Dalnic, Sf. Gheorghe, Oituz.

Mult mai numeroase sunt porțile fără columbar peste întreaga poartă, ci numai asupra porții mici.

– Lăzile de zestre sculptate, incizate, de veche tradiție au ieșit din uzul inițial încă în secolul trecut, devenind acolo unde se mai aflau, lăzi pentru făină. În prezent se mai păstrează doar în colecții muzeale. Centrele producătoare de lăzi sculptate au fost Bățani, Vârghiș, Herculean și sporadic în localitățile din nordul județului.

– Mobilier pictat. În mediul rural avea mare căutare mobilierul pictat cu motive florale – lălele nelipsit în casele secuilor și „lăzile de brașov” pictate cu ghirlade florale de influență



săsească la populația românească. Renumite centre tradiționale de mobilier pictat – secuiesc – erau la Vârghiș, Tg. Secuiesc, Ghelinta, Cernat, Covasna, Arcuș, Belin. Dintre aceste centre a fost preluată tradiția la Cernat, Vârghiș, Zăbala.

Pictura de lemn este atestată din sec. al XVI-lea în bisericile protestante și catolice pe strane și pe tavanele casetate pictate în stil renescentist. Astfel de casete se mai aflau în bisericile din Căpeni – 1767 (autor: ASZTALOS József); Calnic – 1782 (autor: BÖZÖDI FÜLÖP Dániel); Dobolii de Sus – 1768 (autor necunoscut), Brateș – 1761 (autor necunoscut – transferat la Muzeul Național Secuiesc din Sf. Gheorghe).

– Meșteșuguri specializate în dogărie (butnărit).

Existența din belșug a lemnului de brad a contribuit la practicarea intensă a meșteșugului – dogărit – producând de la vasele de lemn mici până la ciuborele mari, pentru adăpatul vitelor, cade pentru murat varză, căzi de îmbăiat, bote pentru apă, șteanduri pentru lapte acru pregătit de către bacia de la stână, putinele pentru bătut unt etc.

Dogarii din Harale și Ghelinta aprovizionau cu buți și șteanduri zonele viticole până în Câmpia Dunării.

Multe sate s-au specializat în acest meșteșug, ale căror produse aveau căutare pe piața din zonă și la Brașov. Erau cunoscute centrele Harale, Ghelinta, Păpăuți, Zagon, Bățanii Mari, Biborțeni, Herculean, Filia, Brăduț, Vârghiș, Tălișoara.

– Meșteșuguri specializate în producerea șindrilei, pentru învelitorile caselor, cunoscute fiind localitățile: Ghelinta, Harale, Păpăuți, Zagon. Ca urmare a unor devastatoare incendii din a doua jumătate a veacului trecut – la Tg. Secuiesc, Ozun, Sf. Gheorghe, Bățanii Mari, a devenit căutată mai mult țigla pentru învelitori.

În prezent, șindrița se produce la comandă pentru învelitori ale unor construcții memoriale, precum case vechi de la Muzeul Satului București, învelitori pentru acoperișul porților secuiești etc.

– Vesca pentru site, și pălării din talaj se producea pe scară largă, cu participarea majorității gospodarilor la Chiuruș, ale căror produse erau expediate la mari depărtări.

Tradiția secuilor acorda mare cinstitură stelelor funerare (kopjafa) din cimitire, fiind considerate un simbol specific secuiesc.

Zona cea mai fertilă în acest domeniu a fost Depresiunea Baraolt și multe alte localități, fiind o prezență activă și în zilele noastre.

Obiecte de uz casnic și gospodăresc: mături, linguri, scafe, coșuri împletite din nuiele, covate, aparțin meșterilor din rândul țiganilor, cu deosebire din: Belin Vale, Zagon, Araci, Hetea, Vâlcele.

3. Meșteșuguri specializate în pietrărit.

Pietrăritul are vechi tradiții, deoarece s-a dezvoltat în legătură cu principalele cerințe ale vieții – construirea locuințelor, măcinatul cerealelor.

Rocile utile din jud. Covasna: andezitele, gresia, calcarul au constituit materia primă pentru prelucrarea a numeroase produse: rășnițe manuale, pietre funerare, ghizduri pentru fântâni, stâlpi de poartă, pietre de tocilă, gresii pentru ascuțit coasă, pietre pentru temelie, cuburi pentru pavaj, pietre kilometrice etc. În perioada epidemiilor de ciumă din 1717 s-au fasonat obeliscuri așezate la răscruci de drum în scopul alungării ciumei.

Sate specializate în prelucrarea pietrii: Poian, Sânzieni, Bicsad, Micfalău, Tălișoara. În urmă cu un secol au venit din Italia meșteri pietrari, care s-au stabilit la Micfalău, Tălișoara, Bicsad.

Un portic din piatră de gresie a fost sculptat cu motive de palmete în anul 1827 la conacul TOMPA din Boroșneul Mic, aflat în incinta M.N.S. din Sf. Gheorghe, precum și porticul castelului BASA Tamás din Zăbala.

4. Meșteșuguri specializate în olărit.

Olăritul constituie o componentă importantă a culturii materiale încă din epoca neolitică, precum o atestă cercetările arheologice, dintre care excelează prin formă și ornamentație ceramica de la Ariușd.

Meșteșugul olăritului a cunoscut un avânt important după ce meșteșugarii s-au organizat în bresle pe la jumătatea sec. al XVII-lea la Tg. Secuiesc, apoi la Brețcu.

Pe cuprinsul județului Covasna s-a determinat existența a 18 localități specializate, precum urmează: Tg. Secuiesc, Brețcu, Calnic, Etfalău, Bodoc, Bățanii Mici, Baraolt, Herculean,



Căpeni, Aita Mare, Belin, Bodoș, Dalnic, Albiș, Bicfalău, Pava, Zăbala. Fiecare localitate având specificul propriu de tipuri, forme, ornamentație, cromatică.

Centrele din Tg. Secuiesc și Aita Mare se disting prin tipul de cance – bokály – inconfundabile cu alte produse din Transilvania.

Argila existentă din belșug a fost folosită și în alte centre la fabricarea cahlelor pentru sobe de încălzit în castele, conace și pentru vatra deschisă în casele mai modeste. Asemenea produse se realizau la Tg. Secuiesc, Zăbala, Pava, Calnic.

Țigla pentru învelitoare de case a început să fie produsă pe la mijlocul secolului trecut la Brețcu, Bodoc și Bățanii Mari, unde se mai produce și în prezent. Țigani erau angajați pentru a produce cărămizi.

5. Meșteșuguri specializate în finisarea țesăturilor de lână.

Munca de pregătire propriu-zisă poate fi considerată muncă a femeii, iar munca de finisare cu instalații tehnice țărănești revine bărbatilor. Creșterea oilor a produs cantități importante de lână, din care se realiza pânura pentru nevoile proprii și excedentul pentru valorificare. Tradiționala furcă de tors a fost înlocuită cu roata de tors acționată cu piciorul, mult mai productivă, iar pentru prelucrarea unor cantități mai mari se recurgea la torcătoriile mecanice.

Pânura țesută casnic necesita operația de îngroșare cu ajutorul pivei acționată de roata hidraulică, asemenea instalații se construiau fie pe lângă morile de apă, fie lângă gaterile de cheres-tea. Astfel de instalații deserveau o arie mai extinsă, precum au fost instalațiile din Covasna și Întorsura Buzăului.

6. Meșteșuguri specializate în prelucrarea pieilor de animale, este strâns legată de creșterea animalelor. Diferiți meșteșugari – cojocari, curelari, șelari etc. confecționează un variat sortiment de piese de port, cum sunt: cojoace, pieptare, bundițe, căciuli, opinci, chimire, hamuri, chingi. Din materia primă, pielea argăsită, cizmari, pantofari confecționau încălțăminte.

Ca și olarii, cismarii erau organizați în bresle, desfășurând produsele prin târguri și bălciurile anuale.

Pentru necesitățile de reparații a încălțăminte se aflau cismarii în fiecare localitate rurală.

8. Meșteșuguri pentru prelucrarea fierului.

Ocupațiile principale – agricultura și creșterea animalelor nu se putea practica fără contribuția meșterilor fierari – potcovirea animalelor de tracțiune, ascuțirea cuțitelor de plug și multe anexe ale atelajelor necesitau existența atelierului de fierar în apropiere, astfel că în fiecare localitate se afla cel puțin un meșter de fierar moștenind atelierul din tată în fiu.

8. Alte meșteșuguri.

Dependent de materia primă, se practicau pe scară redusă meșteșuguri mai ales sezoniere. Trestia de pe lângă locuri mlăștinoase era prelucrată pentru spetele necesare războiului de țesut.

Valorificate la târguri, ori deplasându-se prin sate, meșterii din Filia făceau la comandă spetele dorite.

În satul Iarăș trestia recoltată din Lunca Oltului era pregătită pentru ștucături la tavanele locuințelor.

– Bostinari – străbăteau satele cumpărând bostina de ceară din care fabricau lumânările.

– Prelucrarea cornului de cerb pentru recipiente de păstrat praful de pușcă, pentru mâner de cuțite.

– Prelucrarea cornului de vită pentru piepteni, sararite etc.

– Prelucrarea cozii de cal și a coamei pentru perii de felurite întrebuintări.

9. Meșteșuguri artistice (artizanat).

Multe dintre meșteșugurile care și-au pierdut funcționalitatea, au devenit preocupări pentru unii; adevărat hobi, dar și sursa de existență. Astfel de preocupări au dus la proliferarea multor produse de prost gust – chiciuri. Pentru a fi combătute astfel de fenomene, instituțiile abilitate, Centrele de creație populară desfășoară o susținută muncă.

În județul Covasna a luat ființă la Cernat o secție de artă populară devenită Universitate de Artă Populară, unde an de an mii de persoane, de la elevi la vârstnici, chiar de peste hotare se instituiesc în mânăuirea uneltelor specifice și realizarea unor obiecte cu adevărat valoroase.



În zilele noastre s-a produs un revers – obiectele de artă populară din mediul rural pătrund în mediul urban.

Bibliografie

- *** (1998): **Centre de olari din SE Transilvaniei** vol. I, Catalog, Sf. Gheorghe.
- GAZDA Klára (1969): **Figurális kályhacsempék**. Aluta 1969, p. 287–280.
- ERŐS János (1969), **Bélafalvi olajútó**. Aluta 1969, p. 287–290.
- MOLNÁR István (1971): **Szita és rostakerék készítés a Kovászna megyei Kőrösön**, Aluta 1971, p. 347–377.
- DEMÉNY István (1986): **Comuri de praf de pușcă în colecția Muz. Naț. Sec. Sf. Gheorghe**, Aluta 1985–86, p. 293–307.
- MOLDOVAN, Nicolae (1999): **Instalații tehnice țărănești**, ACTA – 1998/II, p. 213–223.
- ORBÁN Balázs (1969), **Sate specializate în ocupații și meșteșuguri**, Aluta 1969, p. 393–351.
- SERES András (1971): **Barcațijfalusi fazakasság**, Aluta 1971, p. 373–390.
- CSEREY Zoltán (1975): **Istoria breslelor din Tg. Secuiesc**, Aluta 1974–75, p. 85–112.
- POPESCU, Constantin (1970): **Aspecte ale păstoritului din centrele Covasna și Brețcu**, Aluta 1970, p. 309–312.

Hagyományos foglalkozások és mesterségek a mai Kovászna megye területén (Kivonat)

A dolgozat áttekinti a megye hagyományos foglalkozásait és népi mesterségeit, a mezőgazdaságot és állattenyésztést, az élelmiszerfeldolgozást, a fa- és a kőmegmunkálást, a fazekasságot, a szövést és általában a ruhanemű elkészítését, a bőrmegmunkálást, a kovácsmesterséget stb. Felhívja a figyelmet arra, hogy a legtöbb falu egy adott mesterség művelésére szakosodott, illetve a megyei múzeum gazdag gyűjteményeire.

Traditional Occupations and Trades on the Present-day Territory of the County Covasna (Abstract)

The paper makes a survey of the traditional occupations and folk-trades in the district, agriculture and animal breeding, food-processing, wood and stone-processing, pottery, textiles, leather-processing, forging, etc. It draws our attention to the fact that most of the villages were professionally trained especially for one trade or art, as demonstrated on the rich collection of the Székely National Museum.



1.	POPICA Georgeta	Întorsura Buzăului – Bodzaforduló	Țesut – Szövés
2.	BANCIU Paraschiva	"	"
3.	POPICĂ Livia	"	"
4.	BORICEANU Garofina	"	"
5.	CRĂCIUN Virginia	"	"
6.	POPICA Irina	"	"
7.	TOHĂNEANU Filoftea	"	"
8.	MORARU Victoria	"	"
9.	ZĂRNESCU Ana	"	"
10.	STOICA Maria	"	"
11.	CRISTEA Ana	"	"
12.	HERMENEANU Elena	"	"
13.	LUCA Ileana	Sita Buzăului – Szitabodza	"
14.	MILEA Margareta	"	"
15.	LUCA Elena	"	"
16.	NEAGOE Rodica	Barcani – Bárkány	"
17.	VASILE Savina	"	"
18.	TERZA Maria	"	"
19.	CEOMA Elena	"	"
20.	SOLOMON Ana	"	"
21.	CRISTEA Margareta	"	"
22.	OLARU Hortenzia	"	"
23.	OLARU Maria	Lădăuți – Ladóc	"
24.	ȘERBAN Irina	"	"
25.	MAREȘ Aurelia	"	"
26.	BURTEA Susana	"	"
27.	NEAGU Margareta	"	"
28.	MAREȘ I. Maria	"	"
29.	MAREȘ Neculina	"	"
30.	MORARU Eugenia	Floroaia – Virágos patak	"
31.	ȘEITAN Georgeta	"	"
32.	CRĂCIUN Georgeta	"	"
33.	BOBEȘ Hortenzia	"	"
34.	OLAH Aurelia	"	"
35.	PODARU Viorica	"	"
36.	POPICĂ C. Ana	"	"
37.	LUCA Carolina	"	"
38.	BANCIU Hortenzia	"	"
39.	BOKOR Stela	Sărămaș – Salamás	"
40.	VEREGUȚ Maria	Dobârlău – Dobolló	"
41.	VEREGUȚ Mariana	"	"
42.	MARIN Veronica	Lunca Mărcuș – Márkosrét	"

Tabelul 1 Meșteri populari din jud. Covasna (Tabel realizat în colaborare cu Centrul Creației Populare a jud. Covasna; cf. „Meșteri populari” de MOLDOVAN Nicolae; GAZDA Klára; KISGYÖRGY Zoltán; KÓNIA Ádám; SERES András, 1997)



43.	BÁN Margit	Bicfalău – Bikkfalva	"
44.	PÁSZTOR Mária	Valea Mare – Nagypatak	"
45.	GOLCEA Elena	"	"
46.	GÖDRI Irén	Zagon – Zăgon	"
47.	OVEZA Ana	"	"
48.	POPUC Elena	Covasna – Kovászna	"
49.	VAJNA Lenke	"	"
50.	PAPUC Teodora	"	"
51.	BANCIU Elena	"	"
52.	SYLVESTER Lujza	Cernat – Csernáton	"
53.	ÁGOSTON Klára	"	"
54.	CSILLAG Krisztina	Calnic – Kálnok	"
55.	TIMÁR Erzsébet	"	"
56.	KÓSA SZÁNTÓ Vilma	Sfântu Gheorghe – Sepsiszentgyörgy	"
57.	JAKABOS Imola	"	"
58.	BITAI Teréz	"	"
59.	MÁRK Csilla	"	"
60.	SIKES Ilona	"	"
61.	DELNE Margit	"	"
62.	FODOR Mária	"	"
63.	DEMETER Katalin	Băţanii Mari – Nagybacon	"
64.	SZÁSZ Anna	"	"
65.	LUKÁCS Vilma	Baraolt – Barót	"
66.	BARTHA Hajnal	"	"
67.	FEJES Éva	"	"
68.	ZAKARIÁS Erzsébet	"	"
69.	FAZAKAS Ida	Vârghiş – Vargyas	"
70.	MÁROK Juliánna	Racoşul de Sus – Felsőrákos	"
71.	FEHÉRVÁRI BÍRÓ Kata	"	"
72.	KOLUMBÁN Erzsébet	"	"
73.	ILLÉS Irén	Lemnia – Lemhény	Cusut – Varrás
74.	PÁLJÁNOS Ilona	Ozun – Uzon	"
75.	VERESS Erzsébet	"	"
76.	SZABÓ Mária	"	"
77.	KÖPE Mária-Brigitta	"	"
78.	KÖPE Margit	"	"
79.	BEDŐ Ida	Araci – Árapatak	"
80.	TÓTH Lujza	"	"
81.	BÁGYI Ida	"	"
82.	DÉNES Elza	"	"
83.	SZÉKELY Blanka	"	"
84.	MARCI Klára	"	"



85.	SZÉKELY Lujza	"	"
86.	DÉNES Mária	"	"
87.	RÁCZ Gizella	"	"
88.	BALOGH Blanka	"	"
89.	DÉNES Margit	"	"
90.	KOVÁCS Ida	"	"
91.	KOVÁCS Eszter	"	"
92.	SZÉKELY Berta	"	"
93.	DERZSI Eszter	"	"
94.	DÉNES Klára	"	"
95.	TÓTH Eszti	"	"
96.	GÁSZPOR Irén	"	"
97.	LŐRINCZI Etelka	"	"
98.	DÉNES Mária	"	"
99.	BAKÓ Ilona	"	"
100.	BÖLÖNI Klára	"	"
101.	MÁRKÓ Ilona	Ariuşd – Erősd	"
102.	JOÓ Róza	"	"
103.	GÖNCZE Mária	"	"
104.	BÉRES Mária	"	"
105.	BERNÁT Klára	"	"
106.	IMREH Ilona	"	"
107.	BIBÓ Teréz	"	"
108.	BALOGH Teréz	"	"
109.	BIBÓ Ilona	"	"
110.	NAGY Ilona	Hăghig – Hidvég	"
111.	KUNA Irén	"	"
112.	SZÉKELY Anna	"	"
113.	SZŐLŐSI Irén	Sântion Lunca – Szentivánlaborfalva	"
114.	SILEI Ilona	Ghidfalău – Gidófalva	"
115.	KELEMEN Izabella	Sfântu Gheorghe – Sepsiszentgyörgy	"
116.	SIKES Márta	"	"
117.	SZAKÁCS Anna	"	"
118.	SZÁFTA Irén	"	"
119.	SYLVESTER Katalin	"	"
120.	AMBRUS Irén	"	"
121.	FÜLÖP Irén	"	"
122.	TEODORESCU Magda	"	"
123.	SÁNDOR Ilona	"	"
124.	LÉTA Rozália	"	"
125.	BEDE Erzsébet	"	"
126.	SZÉP Ildikó	"	"

Tabelul 1 (cont.)



127.	PÉTER Emese	"	"
128.	KÓNYA Gizella	"	"
129.	HARKÓ Beatrix	"	"
130.	PORODÁN Mária	"	"
131.	SYLVESTER Gizella	"	"
132.	DEMETER Katalin	"	"
133.	RÉTYI Irén	"	"
134.	JAKABOS Jolán	Târgu Secuiesc – Kézdivásárhely	"
135.	MÁR Éva	"	"
136.	SYLVESTER Mária	"	"
137.	MÁR Dénes	"	Sculptură în lemn – Fafaragászat
138.	VÁNCSA Vilmos	"	"
139.	KELEMEN Dénes	Ghelintă – Gelence	"
140.	SZAKÁCS Béla	"	"
141.	FÁBIÁN József	"	"
142.	GYÖRGY Albert	Zábala – Zabola	"
143.	DEÁK Béla	"	"
144.	KOZMA István	"	"
145.	SZŐKE Lajos	"	"
146.	ORBÁN Elemér	"	"
147.	SZÉKELY László	"	"
148.	DÉNES József	"	"
149.	HASZMANN Pál	Cernat – Csernáton	"
150.	HASZMANN József	"	"
151.	BÁLINT András	Calnic – Kálnok	"
152.	MOLDOVAN Nicolae	Sfântu Gheorghe – Sepsiszentgyörgy	"
153.	BÁLINT Jenő	"	"
154.	SZABÓ József	"	"
155.	KISGYÖRGY Benjamin	"	"
156.	HAMAR Endre	"	"
157.	KÖPE Géza	"	"
158.	NAGY Dezső	"	"
159.	DÉNES György	Araci – Árapatak	"
160.	MOLNÁR Sándor	Válcele – Előpatak	"
161.	AKÁCSOS Lajos	Belin – Bölön	"
162.	PATAKI András	Ozun – Uzon	"
163.	SZABÓ Imre	"	"
164.	BARDOCZ Sándor	Ozunca Băi – Uzonkafürdő	"
165.	MÁTHÉ Ferenc ILONKA	Vârghiș – Vargyas	"
166.	MÁTHÉ Gáspár	"	"
167.	SÜTŐ Béla jun.	"	"
168.	SÜTŐ Béla sen.	"	"



169.	SÜTŐ Béla sen.	"	"
170.	SÜTŐ Béla jun.	"	Mobilă pictată – Festett bútor
171.	FARKAS Emma	"	"
172.	BORBÁTH László	"	"
173.	SOÓS Emma	"	"
174.	FÜLÖP Emma	"	"
175.	VERESS Irma	"	"
176.	NAGY Béla	Valea Crișului – Kőröspatak	"
177.	ERŐSS János	Sfântu Gheorghe – Sepsiszentgyörgy	Sculptură în os – Csontfaragászat
178.	MOLNÁR Sándor	Vâlcele – Előpatak	"
179.	MOTZÓ Sándor	Sfântu Gheorghe – Sepsiszentgyörgy	"
180.	KOLUMBÁN Csaba	"	"
181.	BÍBÓ János	"	"
182.	MAGYARI Tibor	"	"
183.	DANCS Kálmán	"	"
184.	BENCZE Lajos	Herculian – Magyarhermány	Olárit – Fazekasság
185.	BARTOS Lajos	Catalina – Katolna	Împletituri în nuiele – Ágfonás
186.	DÁVID Ferenc	Chiuruș – Csomakőrös	Împletituri de talaj – Forgácsfonás
187.	DEBRECI Katalin	"	"
188.	DANCS Dániel	"	"
189.	DANCS Gyula	"	"
190.	DANCS Domokos	"	"
191.	DEBRECI Levente	"	"
192.	DEBRECI Jenő	"	"
193.	FERENCZ Kálmán	"	"
194.	GY. FERENC Géza	"	"
195.	MIKOLA Vilma	"	"
196.	BERDI József	"	"
197.	BERDI István	"	"
198.	DEBRECZI József	"	"
199.	ZÁGONI József	"	"
200.	TOLVAJ József	Târgu Secuiesc – Kézdivásárhely	Artă naivă – Naiv művészet
201.	DARVAS Dezső	Sfântu Gheorghe – Sepsiszentgyörgy	"
202.	DAKÓ István	"	Metalo-plastic – Vasművesség
203.	DEMETER Lajos	"	"
204.	NÉMETH István	"	"
205.	PÁLJÁNOS Adolf	Ozun – Uzon	"
206.	DEMETER József	Zábala – Zabola	"

Tabelul 1 (cont.)



Nr. crt.	Localitatea	Meșteșugul	Nr. meșt.	Nr. crt.	Localitatea	Meșteșugul	Nr. meșt.
1.	Sfântu Gheorghe	dulgheri	6	9.	Etfalău	tâmplari	1
2.	Arcuș	"	2	10.	Ghidfalău	"	1
3.	Angheluș	"	1	11.	Hăghig	"	1
4.	Baraolt	"	1	12.	Boroșneul Mic	"	1
5.	Căpeni	"	2	13.	Chichiș	"	1
6.	Sâncrai	"	1	14.	Căpeni	"	5
7.	Pădureni	"	1	15.	Micfalău	"	1
8.	Sita Buzăului	"	2	16.	Boroșneul Mare	"	2
9.	Turia	"	4	17.	Aita Mare	"	4
10.	Brateș	"	3	18.	Reci	"	1
11.	Ghelința	"	5	19.	Sântionlunca	"	2
12.	Covasna	"	1	20.	Aita Seacă	"	3
13.	Lemnia	"	4	21.	Ozun	"	2
14.	Târgu Secuiesc	"	7	22.	Târgu Secuiesc	"	48
	TOTAL		39	23.	Cernat	"	1
1.	Sfântu Gheorghe	tâmplari	18	24.	Dalnic	"	1
2.	Dobolii de Sus	"	2	25.	Estelnic	"	1
3.	Araci	"	1	26.	Ghelința	"	5
4.	Baraolt	"	8	27.	Hătuica	"	2
5.	Întorsura Buzăului	"	1	28.	Imeni	"	1
6.	Brețcu	"	2	29.	Poian	"	1
7.	Belani	"	1	30.	Covasna	"	26
8.	Bicfalău	"	2	31.	Chiuruș	"	3



Nr. crt.	Localitatea	Meșteșugul	Nr. meșt.	Nr. crt.	Localitatea		Nr. meșt.
32.	Valea Seacă	tâmplari	1	1.	Sfântu Gheorghe	gateri cu aburi și de apă	2
33.	Mărtineni	"	4	2.	Baraolt		1
34.	Păpăuți	"	4	3.	Bodoc		1
35.	Pachia	"	1	4.	Întorsura Buzăului		1
36.	Catalina	"	1	5.	Bicsad		2
37.	Turia	"	1	6.	Belani		1
38.	Zăbala	"	9	7.	Bicfalău		1
39.	Zagon	"	3	8.	Dobârlău		1
40.	Vârghiș	"	3	9.	Sita Buzăului		2
	TOTAL		176	10.	Târgu Secuiesc		2
1.	Sfântu Gheorghe	dogari	4	11.	Bățanii Mari		1
2.	Căpeni	"	3	12.	Covasna		3
3.	Ozun	"	1	13.	Ghelița		19
4.	Târgu Secuiesc	"	5		TOTAL		37
5.	Brețcu	"	2	1.	Sfântu Gheorghe	sei din lemn	5
6.	Ghelița	"	2	2.	Târgu Secuiesc		4
7.	Hilib	"	4	3.	Lisnău		1
8.	Harale	"	59	4.	Olteni		1
9.	Sânzieni	"	1		TOTAL		11
10.	Covasna	"	1		cărute și trăsuri localități specializate		
11.	Zăbala	"	5		Olteni		
	TOTAL		87		Bodoș		

Tabelul 2 (cont.)





Figura 1 Unelte pentru tors și țesut în Muzeul Național Secuiesc la mijlocul secolului
(după FOTOFILM Cluj)



Figura 2 Mobilier pictat țărănesc în Muzeul Național Secuiesc la mijlocul secolului
(după FOTOFILM Cluj)

